

Żywnienie poszczególnych grup zwierząt

Żywnienie prosiąt

Odchów prosiąt obok prowadzenia stada podstawowego jest najbardziej "wrażliwym" oraz jednym z najważniejszych momentów w całym cyklu produkcyjnym. Wymaga od hodowcy posiadania wiedzy, kwalifikacji oraz zaangażowania.

Poniżej podaję bardzo ważne metody do zastosowania przy żywieniu prosiąt::

- zastosowanie treningu enzymatycznego - istotą jak najwcześniejszego wprowadzania paszy w żywieniu prosiąt jest przede wszystkim "trening" przewodu pokarmowego ułatwiający samodzielność po wczesnym odsadzeniu (większa odporność na problemy pokarmowe w okresie poodsadzeniowym) oraz uzupełnienie mleka matki, co ma skutkować większą masą prosiąt w krótszym czasie i mniejszym spadkiem masy ciała i kondycji loch w laktacji (matka jest wcześniej gotowa do kolejnej ciąży - szybciej wejdzie w kolejną ruję).
- podkarmianie -przez pierwsze tygodnie wzrost prosiąt odbywa się głównie za sprawą mleka matki, należy skoncentrować się głównie na odpowiednim żywieniu macior, dokarmianie prosiąt w początkowej fazie ma charakter dodatkowy.
- dostęp do wody -prosięta muszą mieć stały dostęp do wody, przy intensywnym wzroście i braku wody będą piły wszystko (np. gnojówkę).
- temperatura – prosięta powinny przebywać w odpowiedniej do wieku temperaturze (ewentualne niedogrzenie jest częstym powodem spadku odporności i zahamowania wzrostu), prosięta zbijają się w grupy aby ogrzać własne ciało, zapominając o jedzeniu, potem głód tak im doskwiera, że dopadają do paszy, mleka i zwyczajnie się objadają i to jest bardzo często przyczyną biegunek.
- wczesne podanie pasz - wprowadzenie prestartera powinno następować stopniowo, należy zacząć od jednej pełnej garści na miot 1-2 razy dziennie, później częściej.
- należy często usuwać niezjedzoną paszę, nie wolno dopuścić, aby prestarter leżał w kojcu i chłonał wilgoć z powietrza (prestarter jest doskonałą paszą dla prosiąt, ale również np. dla bakterii!!!)
- w początkowym okresie paszę dla prosiąt powinno się podawać w czasie karmienia macior
- należy zadbać o to, aby prosięta nie miały dostępu do paszy dla loch (mieszanka dla loch nie będzie w pełni trawiona przez prosięta, nie zawiera zabezpieczeń przeciwbiegunkowych i może być przyczyną niebezpiecznych schorzeń)
- nie wolno zapominać o zabiegach weterynaryjnych, którym powinny być poddane kilkudniowe prosięta (podanie żelaza, obcięcie lub opiłowanie kielków, ewentualne kastrowanie, obcięcie ogonków, odpowiednie szczepienia itd.)
- w chlewniach, gdzie istotnym problemem jest występowanie biegunek lub tzw. choroby obrzękowej w okresie ok. 7 -14 dnia od odsadzenia polecamy jeszcze dodatkowe zakwaszanie paszy stosowanej w okresie okołoodsadzeniowym.

Szczególnie niebezpieczne są dwa tygodnie po odsadzeniu, należy więc obserwować zwierzęta i ograniczać podawanie paszy osobnikom wykazującym dolegliwości układu pokarmowego. Zakładając, że pasza dla prosiąt odsadzonych zawiera około 13 MJ energii i 17,5% białka ogólnego, dzienne zapotrzebowanie prosiąt w różnych przedziałach wagowych powinno przedstawiać się następująco:

masa ciała (kg)	pobranie paszy (kg)
10	0,70
12	0,85
14	0,95
16	1,05
18	1,15
20	1,25
25	1,60
30	1,80

Podstawowym warunkiem prawidłowego odchovu prosiąt jest ich swobodny dostęp do świeżej wody. Częstą praktyką w okresie odsadzeniowym jest zakwaszanie wody, co pozwala na obniżenie pH przewodu pokarmowego.

Żywienie warchlaków

Aby uzyskać przez zwierzę wagę 25 -35 kg, należy ograniczać do minimum zmiany paszy oraz eliminować każdy inny stres (stresowa sytuacja może wiązać się z wahaniami w pobraniu paszy, co z kolei może skutkować niestrawnościami i innymi problemami pokarmowymi). Do uzyskania masy ciała ok. 30 kg nie będzie rekordowych przyrostów, w tym momencie szczególnie trzeba zadbać o zdrowie stadka. Warchlaki w tym okresie pobierają niewiele bo ok. 16-19% paszy przeznaczonej na cały tucz. W tym okresie najważniejsza jest zdrowotność stada i bardzo dobrej jakości pasza.

Dawki dla warchlaków

Orientacyjne dawki pokarmowe dla warchlaków od 10-30 kg masy ciała
(ok. 13 MJ EM i 18-15% b.og.str.)* (na podstawie Normy Żywienia Świń. 1993)

Masa ciała (kg)	Pobranie paszy	
	dzienne	Całkowite w okresie
10	0,6-0,8	-
15	0,9-1,1	3,9
20	1,2-1,4	10,4
25	1,5-1,8	16,8
30	1,7-2,0	23,4
Średnio	1,3	-
Razem	-	54,5

*Zapotrzebowanie na białko obniża się wraz z wiekiem prosiąt.

Żywnienie tuczników

Żywnienie oraz genetyczna zdolność organizmu zwierzęcia do przyswajania białka z paszy, zwana także retencją azotu, to dwa ściśle powiązane ze sobą elementy decydujące o tempie wzrostu zwierzęcia oraz o wykorzystaniu paszy na 1 kg przyrostu masy ciała.

Obecnie tylko tucz intensywny pozwala obniżyć koszt wyprodukowania 1 kg żywca wieprzowego.

Stosując intensywne żywienie skracamy czas trwania tuczu, zwiększamy mięsność, zmniejszamy zużycie paszy (m.in., potrzeby bytowe), następuje wzrost bezpieczeństwa stosowania pasz (obniżenie ryzyka wystąpienia schorzeń przewodu pokarmowego), zmniejszamy koszty robocizny, zwiększamy produktywność budynku itd.

Przy stosowaniu w żywieniu tuczników mieszanek o niskich parametrach uzyskamy odwrotne parametry.

Dobierając pasze dla tuczników należy brać pod uwagę nie tylko predyspozycje genetyczne zwierząt ale także warunki panujące w danej chlewni.

Zbyt "mocna" mieszanka przy złych warunkach przebywania zwierząt przyniesie odwrotny skutek (wzrost stężenia szkodliwych gazów, pośrednio wzrost agresji w stadzie, wzrost otluszczenia, wyższa podatność na schorzenia przewodu pokarmowego i inne).

Należy pamiętać, że zbyt wysoki w stosunku do potrzeb poziom białka w paszy powoduje przetłuszczenie tuszy i gorsze wykorzystanie paszy, gdyż organizm zwierzęcia genetycznie nie będzie w stanie wykorzystać zbyt dużej ilości podanego białka. Odwrotnie, jeżeli białka w paszy będzie zbyt mało, to nawet najlepsze uwarunkowania genetyczne zwierzęcia nie będą wykorzystane i nie uzyska się odpowiednio szybkiego tempa wzrostu i dużej ilości mięsa w tuszy.

Świnie ras szlachetnych mają zdolność do odkładania białka w średnich granicach od 80 do 130 g dziennie. Określa się to również jako retencję azotu, wyliczaną jako $N \times 6.25$ (wynik tego działania to odłożone białko). Udział białka w mięsie chudym wynosi ok. 23 %. Przyjmując, dla uproszczenia, że pozostałe 77 % stanowi woda, to na 1 g odłożonego białka przypada 3.3 g wody ($77 \% : 23 \%$), które łącznie tworzą 4.3 g mięsa. Przy wysokiej genetycznej zdolności odkładania białka i bardzo wysokich przyrostach dziennych (powyżej 800 g) uzyskiwanych zwykle przy żywieniu do woli i przy dużych predyspozycjach genetycznych do retencji azotu i tym samym dużego udziału mięsa w przyroście masy ciała, tłuszcz odkładany będzie również w stosunkowo dużych ilościach jak przyrosty. Najmniejszy udział tłuszczu w przyroście dziennym wystąpi u zwierząt żywionych umiarkowanie, mających zarazem duże zdolności genetyczne do odkładania białka, a tym samym mięsa. Tusze takich tuczników zawierają zwykle powyżej 60 % mięsa. Oprócz takich czynników, jak: założenia genetyczne zwierzęcia, wartość pokarmowa pasz oraz metoda żywienia (normowane lub do woli), na intensywność odkładania mięsa i tłuszczu wpływają także wiek i masa ciała tuczniaka, jego płeć, a także temperatura w pomieszczeniu

Zarówno wartość genetyczna zwierząt, jak i żywienie są podstawowymi czynnikami wpływającymi na wartość rzeźną i tuczną świń. Trudno bowiem produkować mięsne tuczniaki, jeśli są one niezdolne do odkładania dużych ilości białka. Z kolei wysoka wartość zwierząt

nie może się ujawnić przy nieodpowiednim żywieniu. Należy więc w kolejnych fazach wzrostu i rozwoju różnych grup świń stosować odpowiednio zbilansowane mieszanki, uwzględniając: zawartość energii, białka, aminokwasów egzogennych, makro i mikroelementów oraz witamin. W tabeli poniżej podano niektóre z tych składników w dziennym zapotrzebowaniu poszczególnych grup świń.

Tabela Średnie dzienne zapotrzebowanie świń na energię i składniki pokarmowe (wg Norm Żywienia Świń)

Grupa produkcyjna	EM (MJ)	Białko ogólne (g)	Białko strawne (g)	Lizyna (g)	Met.+ Cyst. (g)
Warchlaki 10-30kg	15,0	213	175	12,0	7,2
Tuczniaki 30-70 kg	27,0	365	290	19,5	11,7
Tuczniaki 70-110	35,0	419	335	21,0	12,6
Tuczniaki 30-110	31,0	387	310	20,2	12,1
Loszki 30-110	29,0	365	290	18,0	11,0
Lochy ciąża < 90 dnia	26,0	281	225	12,0	8,5
Lochy ciąża > 90 dnia	38,0	479	380	24,0	15,5
Lochy laktacja 6 tyg.	68,0	881	700	44,0	28,5
Knurki do 110 kg	32,5	460	365	24,0	15,0
Knury powyżej 175 kg	30,0	453	360	24,0	16,0

Żywienie tuczników - Myśląc o efektywnym prowadzeniu tuczu świń, należy założyć, że okres przyrostu masy ciała od 20 do 100 kg nie może przekroczyć 4 miesięcy, a średnie zużycie paszy powinno kształtować się na poziomie 3 kg na 1 kg przyrostu. Wymaga to stosowania dobrze zbilansowanych pasz, które obecnie występują w szerokiej ofercie wyspecjalizowanych firm paszowych. Można korzystać z gotowych mieszanek pełnoporcjowych (najlepiej granulowanych) lub kupować koncentraty i w oparciu o nie starannie przygotowywać mieszanki zgodnie z proponowaną recepturą. Coraz częściej stosuje się system żywienia do woli, korzystając z różnego typu automatów paszowych, co zdecydowanie ogranicza nakłady pracy. Jest to jednak związane z niebezpieczeństwem zbytniego otluszczenia się zwierząt, co wymusza odstawę zwierząt w niższych masach ciała – 90-95 kg.

Przy założeniu zawartości energii w paszy na poziomie 12,5 MJ dziennie spożycie powinno kształtować się następująco w poszczególnych miesiącach tuczu:

- 1 miesiąc – 2 kg
- 2 miesiąc – 2,4 kg
- 3 miesiąc – 2,8 kg
- 4 miesiąc – 3,0 kg

Bardzo ważnym elementem jest też dostęp zwierząt do świeżej wody, której zapotrzebowanie może wynosić dziennie 5-6 litrów w zależności od pory roku.

Opracowała: mgr.inż. Barbara Skowronek